

**ეკონომიკური რეფორმა:
ანალიზი, პროგნოზები
პერსპექტივები**

**საინვესტიციო საქმიანობის რეგულირების ძირითადი
მიმართულებები საქართველოში**

ხათუნა შალამბერიძე

ედ., აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

საქართველოს ეკონომიკაში უცხოური ინვესტიციების გამოყენების აქტუალურობა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხად რჩება. ეკონომიკის კარგახსნილობის, ეროვნული წარმოების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების, მსოფლიო ბაზარზე ნდობის მოპოვების, საერთაშორისო საფინანსო გაცვლაში მონაწილეობის ინტერესები უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის პირობების შექმნის აუცილებლობას განაპირობებს. თითქმის ყველა ყოფილი სოციალისტური ქვეყნის გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ უცხოელი სტრატეგიული ინვესტორების გამოჩენამ, რომლებიც სანარმოთა რეკონსტრუქციისათვის საჭირო რესურსების მობილიზაციისათვის არიან მზად და ამის უნარიც შესწევთ, მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს ამ ქვეყნების ეკონომიკის განვითარებაში.

ინვესტიციების მოზიდვისათვის არანაკლები მნიშვნელობა აქვს უცხოელი ინვესტორებისათვის იმ სამართლებრივი გარანტიების მიცემას, რომლებიც უკავშირდება მათ ხელშეუხებლობას, კაპიტალის დაბანდებას და მოგებისა და დივიდენდების გადაზიდვას საზღვარგარეთ. ექსპორტიორ ქვეყნებში გარანტიების მიცემის საკითხი დეტალურად აქვს შესწავლილი ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციას (ეთგო). საგარანტიო სქემები, რომლებიც ერთმანეთისაგან მოცულობით განსხვავდება, განვითარებული მრეწველობის მქონე ყველა ქვეყანაში არსებობს.

განვითარებადი ქვეყნების უმრავლესობა ცდილობს შექმნას თითქმის ისეთივე გარანტიები, როგორც ეთგო-ს წევრ ქვეყნებს აქვთ. მაგალითად, ეგვიპტეში იმ უცხოელ ინვესტორებს, რომლებსაც მიწა აქვთ მიღებული წარმოების გაფართოებისა და მშენებლობისათვის, მიწის ექსპროპრიაციის შემთხვევაში მიეცემათ მისი ტოლფასი კომპენსაცია. ბრაზილიის კანონმდებლობით ნებადართულია საინვესტიციო კაპიტალის და მოგების შეუფერხებლად რეპატრიაცია. ამასთან, კაპიტალის რეპატრიაცია თავისუფალია საშემოსავლო გადასახადისაგან და ავტომატურად ხორციელდება.

მთლიანობაში შეგვიძლია ვთქვათ, რომ უცხოურ კაპიტალს მოაქვს ახალი ტექნოლოგიები, მართვის თანამედროვე ხერხები, სხვა ბაზარზე გასვლის შესაძლებლობა და, რაც უფრო მთავარია, თვით ფინანსური სახსრები. ამის მიუხედავად, შეგვიძლია გამოვყოთ ის ზოგადი კანონზომიერებანი, რომლებიც აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ საქართველოში უცხოური კაპიტალის ინვესტირების სტრატეგიის შემუშავების დროს: ყველა ქვეყანა იცავს ეროვნული რეჟიმის პირობებს; ყველა ქვეყანა ითხოვს უცხოური კაპიტალის რეგისტრაციას; ყველა ქვეყანაში არის ისეთი დარგები, სადაც ითხოვენ სპეციალურ ნებართვას ინვესტირებისათვის; ყველა ქვეყანაში არის ისეთი დარგები, რომლებიც ჩაკეტილია უცხოური კაპიტალისათვის.

ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოში მნიშვნელოვანი ეკონომიკური რეფორმები განხორციელდა. აღნიშნული რეფორმები მიმართული იყო მიმზიდველი სამეწარმეო გარემოს ჩამოყალიბებისკენ, რაც უცხოური ინვესტიციების შემოძინების, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის, ეკონომიკის ყველა დარგში სამეწარმეო აქტივობის ზრდისა და ქვეყნის მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლების საფუძველს წარმოადგენს.

ქვეყანაში განხორციელებული ინსტიტუციონალური რეფორმების შედეგად ჩამოყალიბდა ეფექტიანი, პროფესიონალური და გამჭვირვალე საჯარო სამსახური.

ეკონომიკის დერეგულირებისაკენ მიმართული პოლიტიკის

შედეგად, მნიშვნელოვნად შემცირდა სახელმწიფოს მიერ რეგულირებადი სფეროების რაოდენობა და გამარტივდა რეგულირების პროცედურები.

აღსანიშნავია ქვეყანაში განხორციელებული პრივატიზაციის პოლიტიკა, რამაც ხელი შეუწყო, როგორც პირდაპირი უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების, ასევე კერძო სექტორის როლის ზრდას ქვეყნის ეკონომიკაში. ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია ქვეყანაში კერძო მენარმოების განვითარება, მისთვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნის გზით. ეკონომიკური რეფორმები მიმართულია ლიბერალიზაციასა და კერძო სექტორის განვითარებაზე დაფუძნებულ ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფისკენ. ამ მიმართულებით საქართველოს ხელისუფლებამ გადადგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები:

ლიბერალური საგადასახადო პოლიტიკა - საგადასახადო სისტემაში განხორციელებული რეფორმების შედეგად, საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა ერთ-ერთი ყველაზე ლიბერალურია ევროპაში. მნიშვნელოვნად არის შემცირებული გადასახადების როგორც რაოდენობა 21-დან 6-მდე (2004-2008), ასევე, საგადასახადო განაკვეთები. საქართველოში მოქმედი საგადასახადო კოდექსის მიხედვით დღეისათვის მოქმედებს ექვსი გადასახადი, მათ შორის 5 საერთო სახელმწიფო და 1 ადგილობრივი:

- **საერთო-სახელმწიფო გადასახადები:** საშემოსავლო, მოგების, საბაჟო, დამატებული ღირებულებისა (დღგ) და აქციზი;
- **ადგილობრივი გადასახადი:** ქონების გადასახადი.

საბაჟო რეფორმა – საქართველოს საბაჟო კოდექსის მიხედვით მნიშვნელოვნად გამარტივდა საბაჟო პროცედურები. საბაჟო ტარიფების რეფორმის შედეგად, გაამარტივდა და შემცირდა საგარეო ვაჭრობასთან დაკავშირებული ხარჯები.

საიმპორტო ტარიფების რაოდენობა გაუქმდა პროდუქციის დაახლოებით 90 პროცენტზე და ამასთან, ამჟამად მოქმედებს მხოლოდ სამი სახის ტარიფი (0%, 5%, 12%), ადრე არსებული 16-ის ნაცვლად. საბაჟო გადასახადები დანესებულია მხოლოდ ზოგი-

ერთი სახის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე და სამშენებლო მასალებზე. გარდა ამისა, ქვეყანაში არ მოქმედებს რაოდენობრივი შეზღუდვები (ქვოტები) იმპორტსა და ექსპორტზე.

ბიზნესის ლიცენზირების/ნებართვების მოდერნიზებული სისტემა — ლიცენზიებისა და ნებართვების სისტემის რეფორმირების შედეგად, ლიცენზიებისა და ნებართვების რაოდენობა 84 პროცენტითაა შემცირებული. დღეისათვის, ლიცენზიები და ნებართვები საჭიროა მხოლოდ მაღალი რისკის შემცველი პროდუქციისა და მომსახურების, ბუნებრივი რესურსების გამოყენებისა და სპეციფიკური საქმიანობის წარმოებისათვის. მნიშვნელოვნად გამარტივდა ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემის პროცედურები, დამკვიდრდა “ერთი სარკმლის” და “დუმილი თანხმობის ნიშანია” პრინციპი.

თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა - ქვეყანაში საინვესტიციო გარემოს კიდევ უფრო ლიბერალიზაციისა და შესაბამისად, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით, მიღებულ იქნა კანონი “თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ”, რომლის თანახმად, ასეთი ზონა შესაძლოა შეიქმნას 10 ჰექტარზე მეტ ტერიტორიაზე, საქართველოს მთავრობის გადანყვეტილებით, მისივე, ან ინვესტორის ინიციატივის საფუძველზე. ზონაში მოქმედებს განსხვავებული საგადასახადო რეჟიმი, გამარტივებულია რეგისტრაციისა და სხვა პროცედურები.

თავისუფალი ზონების დაარსება და ფუნქციონირება ხელს შეუწყობს თანამედროვე ტექნოლოგიების შემოღინებას, გააჩენს მოთხოვნას კვალიფიციურ შრომით ძალაზე და დადებითად აისახება როგორც რეგიონის, ასევე ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებაზე.

ტექნიკური რეგულირების სისტემის რეფორმა — საერთაშორისო ბაზარზე ქართული პროდუქციისა და მომსახურებისათვის ტექნიკური ბარიერების მოხსნა საქართველოს ეკონომიკის შემდგომი განვითარების ერთ-ერთ აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს.

ამ მიზნის რეალიზებისათვის, საქართველოში განხორციელ-

და ტექნიკური რეგულირების სფეროს რეფორმა, რომელიც ხელს შეუწყობს: საერთაშორისო ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების აღმოფხვრას; საინვესტიციო გარემოს გაჯანსაღებას; ქართული პროდუქციის უცხოურ ბაზრებზე შეღწევადობის შესაძლებლობის გაზრდას; საერთაშორისო და ევროკავშირის მოთხოვნებთან დაახლოებას; ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულებას, რაც ძირითადად გამოიხატება სავალდებულო სტანდარტებიდან ნებაყოფლობით სტანდარტებზე გადასვლაში; ტექნიკური რეგულირების სფეროში მომსახურების გამჭვირვალობას.

აღნიშნული რეფორმის შედეგად მოხდა ნებაყოფლობითი სტანდარტების სისტემაზე გადასვლა და სისტემაში სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლის შემცირება, რაც მნიშვნელოვნია სამენარმოე საქმიანობის გაფართოებისათვის.

სახელმწიფო ქონების პრივატიზაცია - საქართველოს მთავრობის მიერ საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებისა და კერძო ინვესტიციების მოზიდვისათვის მიმდინარე რეფორმათაგან მნიშვნელოვანია 2004 წელს დაწყებული პრივატიზების პროცესი, რომლის უმთავრესი მიზანია სახელმწიფო საკუთრებაში დარჩენილი ობიექტების განსახელმწიფოებრიობა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების სტიმულირებისათვის, კერძო სექტორის ზრდისა და განვითარებისათვის, ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის, ქვეყანაში არსებული რესურსების ეფექტიანი გამოყენებისთვის და ა.შ.

შელავათიანი საგარეო-სავაჭრო რეჟიმები - საქართველოს საგარეო-სავაჭრო ბრუნვა 2003 წლიდან ზრდის ტენდენციით ხასიათდება, რასაც ქვეყნის ლიბერალური სავაჭრო პოლიტიკაც უწყობს ხელს.

საქართველოში მოქმედებს შელავათიანი სავაჭრო რეჟიმები:

თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმი – დსთ-ს ქვეყნებთან და თურქეთთან (2008 წლის 1 ნოემბრიდან); „უპირატესი ხელშეწყობის რეჟიმი“ (MFN) — მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებთან; პრეფერენციების განზოგადებული სისტემა (GSP) – აშშ-სთან,

კანადასთან, იაპონიასთან, შვეიცარიასა და ნორვეგიასთან; GSP+ – ევროკავშირთან (7200 სახეობის პროდუქციაზე) 2005 წლიდან.

საქართველოს 33 ქვეყანასთან აქვს გაფორმებული ხელშეკრულება ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესახებ, ხოლო 32 ქვეყანასთან - ინვესტიციების ურთიერთდაცვისა და ნახალისების თაობაზე. მიმდინარეობს მოსამზადებელი სამუშაოები ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების (FTA) მოლაპარაკებების დაწყების თაობაზე.

ამრიგად, უცხოური კაპიტალის შეტანა განვითარებად ქვეყანაში ძალზე რთული, მრავალნახნაგოვანი პრობლემაა და სიფრთხილეს საჭიროებს.

SUMMARY

THE MAIN DIRECTIONS OF INVESTMENT SERVICE REGULATION IN GEORGIA

Khatuna Shalamberidze

Investment climate - is the environment, in which the investment processes are going on. It is being formed by the ascendancy of law, organizational, economical, social and political factors. They are determining the conditions of investment activity in the country, region, city and etc.

There is a very close relation between the investment policy and climate. The last one becomes the object of determining from the policy. From one side, it creates the starting positions for the forming of the policy, and from the other side, it's a result of the realization of investment policy.

Investment policy is a part of economical policy of the State. It's an important lever for the ascendancy on the economy and also on the business activity. Investment policy – the complex of the "on result oriented" activities for creating of the beneficial conditions for all members of economy, for increasing of economy, high of production efficiency and solving social problems.

Besides of the state investment policy, there are the same policies for the sectors of economy, regions of the country and for the concrete enterprises.

The efficiency of the investment policy is measured by the level of Investment climate changes on the better way. From its side, the favorable investment climate influences on the investment policy for its future perfection.